

Danuta Seroka, Elżbieta Łabuńska

WŚCIEKLIZNA W 1998 ROKU

W analizie epidemiologicznej wścieklizny w Polsce w 1998 roku wykorzystano informacje zaczerpnięte z następujących źródeł:

- 7172 ankiety osób szczepionych przeciw wściekliznie, nadesłane przez Wojewódzkie Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne,
- druki Mz-56,
- dane epizootologiczne udostępnione przez Główny Inspektorat Weterynarii.

ZACHOROWANIA LUDZI I ZWIERZĄT

W roku 1998 nie stwierdzono w Polsce zachorowań ludzi na wściekliznę. Ostatni przypadek śmierci wydarzył się w lipcu 1985 roku. Zmarła osoba pokąsana przez nierozpoznane dzikie zwierzę, nie szczepiona przeciw wściekliznie.

W 1998 roku w 41 województwach zarejestrowano 1348 przypadków zachorowań zwierząt na wściekliznę (w 1997 - 1525, 1996 - 2557, 1995 - 2022, 1994 - 2273, 1993 - 2704). Wścieklizny zwierząt nie rejestrowały województwa: gdańskie, gorzowskie, jeleniogórskie, legnickie, opolskie, śląskie, szczecińskie, wałbrzyskie.

Pojedyncze zachorowania rejestrowano w województwach: bielskim, bydgoskim, częstochowskim, kaliskim, katowickim, konińskim, koszalińskim, leszczyńskim, łódzkim, skierniewickim, zielonogórskim. Są to tereny objęte doustnym szczepieniem dzikich zwierząt (tab. II).

W 1998 roku w województwach: warszawskim (miasto Warszawa), bydgoskim, olsztyńskim, pilskim i toruńskim stwierdzono wściekliznę u nietoperzy *Eptesicus serotinus*, łącznie 7 przypadków.

Wścieklizna zwierząt dzikich stanowiła 83% wszystkich zachorowań zwierząt, w tym wścieklizna lisów - 68%. Zarejestrowano po 1 przypadku wścieklizny u dzikiego chomika i wiewiórki.

Liczby dotyczące chorych zwierząt (przypadki potwierdzone laboratoryjnie) i liczbę ludzi szczepionych przeciw wściekliznie podano w tabeli I.

SZCZEPIENIA PRZECIW WŚCIEKLIŹNIE ZWIERZĄT DZIKICH

W tabeli II i III przedstawiono realizację planu szczepień doustnych dzikich zwierząt na terenie kraju, począwszy od ich wprowadzenia w 1993 roku.

Tabela I. Liczba zwierząt chorych na wściekliznę (AB) i liczba ludzi szczepionych przeciw wściekliznie, narażonych przez zwierzęta chore (AB) i podejrzone o wściekliznę (CD)
 T a b l e I. Number of rabid animals (AB) and number of vaccinated persons exposed by rabid (AB) or rabies suspected (CD) animals in Poland in 1998

Zwierzę	Liczba zwierząt chorych	%	Liczba osób szczepionych z powodu styczności ze zwierzętami kategorii:			Razem
			AB	C	D	
Pies	38	3	206	3 589	698	4 493
Kot	66	5	229	698	69	996
Zwierzęta hodowlane	123	9	490	44	3	537
Lis	927	69	364	116	3	483
Borsuk	5	0	0	7	0	7
Jenot	132	10	37	6	0	43
Kuna	31	2	40	44	0	84
Tchórz	11	1	13	5	0	18
Łasica	1	0	0	14	0	14
Wilk	0	0	0	0	0	0
Nietoperz	7	1	18	49	0	67
Szczur	0	0	0	184	1	185
Mysz	0	0	0	39	1	40
Pizmak	0	0	0	1	0	1
Wiewiórka	1	0	6	48	0	54
Dziki chomik	1	0	1	5	0	6
Dziki przeżuwacz	4	0	4	57	0	61
Jeż	0	0	0	10	0	10
Kret	0	0	0	5	0	5
Zając	0	0	0	7	0	7
Dzik	1	0	0	9	0	9
Inne	0	0	0	16	0	16
Niezidentyfikowane	0	0	0	36	0	36
Razem	1 348	100	1 408	4 989	775	7 172

AB – zwierzę wściekłe, wścieklizna potwierdzona laboratoryjnie lub klinicznie (rabid animal, rabies laboratory confirmed)

C – wścieklizna u zwierzęcia nie wykluczona (rabies suspected animal, rabies not excluded)

D – zwierzę zdrowe w momencie ekspozycji (animal healthy on time of human exposition)

Akcja zwalczania wścieklizny dzikich zwierząt metodą szczepień doustnych objęła już 31 województw, powoli przesuwając się z zachodu ku województwom wschodnim, dotkniętym epizootią wścieklizny dzikich zwierząt (skupiających aktualnie na swoim terenie epizootyczne ogniska wścieklizny dzikich zwierząt).

Stopniowe opanowanie epizootii nie ma jeszcze wpływu na liczbę szczepionych osób. Problem ten ilustrują tabele I i IV. Liczba osób narażonych przez zwierzęta chore (kat. AB) zmniejsza się – 1408 szczepionych, wobec 1525 w roku 1997 i 2768 w roku 1996.

Najwyższa jest liczba szczepień powodowanych przez zwierzęta podejrzone (głównie psy i koty, kat. C), u których nie można wykluczyć wścieklizny: 4989 osób w roku 1998, 5203 w roku 1997, 5961 w roku 1996 i 4378 w roku 1995.

Tabela II. Szczepienie* doustne przeciw wściekliznie zwierząt dzikich w Polsce w latach 1993-1998 (liczba dawek w poszczególnych województwach)

T a b l e II. Oral vaccination of wild animals against rabies in Poland 1993-1998 (number of doses by province)

Liczba przyjęt ze szczepionką rozrzuconych w poszczególnych województwach (w tys. sztuk)						
Województwo	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Szczecińskie	334	230	237	258	258	258,0
Gorzowskie	288	225	152	240	240	240,0
Zielonogórskie	280	230	152	240	220	220,0
Legnickie	160	145	92	115,2	115,2	112,0
Jeleniogórskie	170	150	92	120	120	120,0
Wałbrzyskie	170	150	92	120	120	120,0
Warszawskie	5,6	11,2	5,6	14,5	40	75,8
Koszalińskie		250	186	240	250	230,0
Ślupskie		240	170	212	212	212,0
Piłskie		203	175	220	220	220,0
Katowickie		35	100	124	130	130,0
Bielsko-bialskie		27	80	115,2	115,2	115,2
Skierniewickie		16	17,6	32	120	120,0
Gdańskie			180	212	240	240,0
Bydgoskie			196	240	312	312,0
Konińskie			40	65,4	140	140,0
Leszczyńskie			100	120	120	120,0
Poznańskie			190	226,5	220	223,6
Kaliskie			95	100	160	160,0
Wrocławskie			190	180	180	180,0
Opolskie			226	240	240	240,0
Częstochowskie			30	79,2	160	160,5
Krośnińskie				160,4	195,2	195,2
Nowosądeckie				149,3	198,4	198,0
Elbląskie				90	196,8	196,8
Piotrkowskie				35,2	65	189,6
Krakowskie					115	96,4
Sieradzkie						164,0
Tarnowskie						140,0
Radomskie						101,0
Łódzkie						25,0
Razem	1407,6	1912,2	2798,2	3948,9	4703	5255,1

* dane Głównego Inspektoratu Weterynarii

Mimo że na terenach, na których przeprowadzono szczepienia doustne epizootia wydaje się być opanowana, nie musi to oznaczać całkowitej likwidacji wszystkich źródeł zakażenia wśród dzikich zwierząt. Ponadto na terenach dotychczas nie objętych szczepieniem są obecne epizootyczne ogniska wścieklizny dzikich zwierząt.

Tabela III. Wścieklizna* zwierząt na terenach objętych akcją doustnych szczepień zwierząt dzikich, 1993-1998

T a b l e III. Rabies in animals in areas covered by oral vaccination campaigns, 1993-1998

Województwo	Liczba akcji szczepiennych	Liczby chorych zwierząt w latach:					
		1993	1994	1995	1996	1997	1998
Szczecińskie	12	144	10	0	0	1	0
Gorzowskie	12	110	13	1	1	4	0
Zielonogórskie	12	91	14	5	2	0	1
Legnickie	12	36	45	7	4	0	0
Jeleniogórskie	12	65	44	31	9	2	0
Wałbrzyskie	12	89	62	15	8	0	0
Warszawskie	12 ^a	47	52	26	76	73	34
Koszalińskie	10		74	88	8	0	1
Słupskie	10		63	42	8	0	0
Piłskie	10		33	10	5	0	1
Katowickie	10		51	82	67	11	2
Bielsko-bialskie	10		96	22	2	8	2
Skiernewickie	10		25	37	24	5	2
Gdańskie	8			123	4	4	0
Bydgoskie	8			101	36	8	5
Konińskie	8			57	58	13	2
Leszczyńskie	8			90	10	0	2
Poznańskie	8			128	25	5	7
Kaliskie	8			52	44	13	1
Wrocławskie	8			98	20	1	2
Opolskie	8			80	20	4	0
Częstochowskie	8			31	58	12	1
Krośnieńskie	6				36	4	5
Nowosądeckie	6				16	6	11
Elbląskie	6				185	33	17
Piotrkowskie	6				94	29	4
Krakowskie	4					193	18
Sieradzkie	2						3
Tarnowskie	2						46
Radomskie	1						28
Łódzkie	1 ^a						3

* dane Głównego Inspektoratu Weterynarii

^a - wyłożenie szczepionki na ograniczonym terenie

REJESTRACJA OSÓB NARAŻONYCH NA ZAKAŻENIE

W roku 1998 otrzymano o 234 (3%) ankiety osób szczepionych mniej niż zarejestrowano w druku Mz-56. Dane dotyczące rejestracji szczepień ludzi przeciw wściekliznie w poszczególnych województwach zawarte są w tabeli V.

W roku 1998, w porównaniu z rokiem 1997, liczba osób szczepionych zmalała o 384 osoby, w tym o 84 osoby w grupie narażonych przez chore zwierzęta. W Polsce

Tabela IV. Szczepienie* ludzi przeciw wściekliznie na terenach objętych akcją doustnych szczepień zwierząt dzikich, 1993–1998

Tabela IV. Number of persons vaccinated against rabies in areas covered by mass oral vaccination of wild animals, 1993–1998

Województwo	Liczba doustnych akcji szczepiennych	Liczby osób szczepionych w latach					
		1993	1994	1995	1996	1997	1998
Szचेциńskie	12	410	181	204	282	245	264
Gorzowskie	12	131	86	91	99	74	75
Zielonogórskie	12	80	34	30	40	25	17
Legnickie	12	152	141	97	76	67	67
Jeleniogórskie	12	197	207	182	195	221	153
Wałbrzyskie	12	139	93	98	83	57	40
Warszawskie	12 ^a	412	350	333	495	347	275
Koszalińskie	10	145	86	152	54	40	41
Słupskie	10	121	215	151	116	91	101
Pińskie	10	76	96	85	122	67	89
Katowickie	10	336	364	426	530	557	490
Bielsko-bialskie	10	146	224	128	175	139	175
Skierniewickie	10	92	52	22	21	11	15
Gdańskie	8	398	447	451	354	311	325
Bydgoskie	8	225	319	298	306	292	218
Konińskie	8	37	36	71	88	48	28
Leszczyńskie	8	32	42	85	34	30	36
Poznańskie	8	124	136	211	142	133	122
Kaliskie	8	150	103	177	169	112	106
Wrocławskie	8	67	63	71	43	20	25
Opolskie	8	136	250	156	104	85	64
Częstochowskie	8	106	95	257	166	48	57
Krośnieńskie	6	216	217	128	158	103	111
Nowosądeckie	6	148	113	115	193	183	161
Elbląskie	6	136	126	226	246	187	151
Piotrkowskie	6	66	108	154	123	70	58
Krakowskie	4	241	261	297	506	883	470
Sieradzkie	2	36	27	42	59	34	41
Tarnowskie	2	56	17	81	253	204	176
Radomskie	1	91	27	241	862	276	168
Łódzkie	1 ^a	107	30	228	273	208	201

* liczby wg sprawozdań Mz-56

^a – wyłożenie szczepionki na ograniczonym terenie

wciąż częściej są szczepieni mężczyźni. Okresem najwyższej liczby szczepień jest II i III kwartał roku (tab. VI i VII).

Liczby osób szczepionych przeciw wściekliznie w 1998 roku w środowisku miejskim i wiejskim były zbliżone; na wsi szczepienia były częściej podejmowane z powodu narażenia przez zwierzęta chore (AB), natomiast w mieście – przez zwierzęta podejrzane (kat. C) – tabela VIII.

Tabela V. Liczba ludzi szczepionych przeciw wściekliznie w Polsce w 1998 r. narażonych przez zwierzęta chore (AB) i podejrzane (CD)

T a b l e V. Number of persons vaccinated against rabies in Poland in 1998, exposed to rabid (AB) or rabies suspected (CD) animals

Województwo	Liczba osób szczepionych z powodu zwierząt kategorii:			Razem	Rejestracja MZ-56
	AB	C	D		
1	2	3	4	5	6
St. warszawskie	16	237	9	262	14 537
Bialsko-podlaskie	35	49	3	87	89
Białostockie	77	85	2	164	166
Bielskie	11	137	27	175	175
Bydgoskie	9	182	18	209	218
Chełmskie	4	9	0	13	16
Ciechanowskie	26	39	0	65	57
Częstochowskie	1	55	4	60	57
Elbląskie	22	111	15	148	151
Gdańskie	0	312	7	319	325
Gorzowskie	0	57	6	63	75
Jeleniogórskie	0	117	14	131	153
Kaliskie	1	92	13	106	106
Katowickie	6	291	13	310	490
Kieleckie	31	134	5	170	170
Konińskie	0	30	1	31	28
Koszalińskie	2	23	0	25	41
M. krakowskie	78	317	70	465	470
Krośnieńskie	14	78	19	111	111
Legnickie	0	57	10	67	67
Leszczyńskie	1	29	2	32	36
Lubelskie	55	114	4	173	122
Łomżyńskie	47	44	10	101	100
M. Łódzkie	1	170	21	192	201
Nowosądeckie	17	112	13	142	161
Olsztyńskie	134	296	210	640	612
Opolskie	0	64	6	70	64
Ostrołęckie	27	56	8	91	102
Pilskie	0	63	28	91	89
Piotrkowskie	0	47	11	58	58
Płockie	66	62	2	130	130
Poznańskie	8	97	19	124	122
Przemyskie	12	63	2	77	75
Radomskie	42	126	9	177	168
Rzeszowskie	35	104	9	148	146
Siedleckie	19	65	5	89	87
Sieradzkie	0	37	2	39	41
Skierniewickie	0	12	0	12	15
Słupskie	0	90	15	105	101
Suwalskie	219	148	17	384	373
Szczecińskie	0	188	63	251	264

c.d. tab. V

1	2	3	4	5	6
Tarnobrzесьkie	11	82	4	97	96
Tarnowskie	31	126	20	177	176
Toruńskie	273	180	39	492	483
Wałbrzyskie	0	27	4	31	40
Wrocławskie	32	69	2	103	101
Wrocławskie	0	20	5	25	25
Zamojskie	45	73	8	126	161
Zielonogórskie	0	13	1	14	17
Polska	1408	4989	775	7172	7406

AB – zwierzę wściekłe, wścieklizna potwierdzona laboratoryjnie lub klinicznie (rabid animal, rabies laboratory confirmed)

C – wścieklizna u zwierzęcia nie wykluczona (rabies suspected animal, rabies not excluded)

D – zwierzę zdrowe w momencie ekspozycji (animal healthy on time of human exposition)

Tabela VI. Wiek i płeć osób szczepionych przeciw wściekliznie w Polsce w 1998 roku

Table VI. Age and sex of persons vaccinated against rabies in Poland in 1998

Płeć	Wiek			Razem
	0-6	7-18	> 18	
Mężczyźni	315	1400	2450	4165
Kobiety	261	959	1787	3007
Razem	576	2359	4237	7172

Tabela VII. Sezonowość szczepień ludzi przeciw wściekliznie w Polsce w 1998 roku

Table VII. Seasonality of human antirabies vaccination in Poland in 1998 according to quarter

Kwartał	Kategorie osób szczepionych:			Razem
	AB	C	D	
I	319	1310	165	1794
II	250	1384	242	1876
III	458	1479	274	2211
IV	381	816	94	1291
Razem	1408	4989	775	7172

AB – zwierzę wściekłe, wścieklizna potwierdzona laboratoryjnie lub klinicznie (rabid animal, rabies laboratory confirmed)

C – wścieklizna u zwierzęcia nie wykluczona (rabies suspected animal, rabies not excluded)

D – zwierzę zdrowe w momencie ekspozycji (animal healthy on time of human exposure)

Tabela VIII. Szczepienie ludzi przeciw wścieklicznie w Polsce w mieście i na wsi w 1998 roku

T a b l e VIII. Human antirabies vaccination in Poland in 1998 according to urban/rural distribution of cases

	Liczba osób szczepionych z powodu zwierząt kategorii:			Razem
	AB	C	D	
Miasto	179	3 084	387	3 650
Wieś	1 229	1 905	388	3 522
Razem	1 408	4 989	775	7 172

AB – zwierzę wściekłe, wściekliczna potwierdzona laboratoryjnie lub klinicznie (rabid animal, rabies laboratory confirmed)

C – wściekliczna u zwierzęcia nie wykluczona (rabies suspected animal, rabies not excluded)

D – zwierzę zdrowe w momencie ekspozycji (animal healthy on time of human exposure)

ZWIERZĘCE ŹRÓDŁA NARAŻENIA LUDZI NA ZAKAŻENIE WŚCIEKLIŻNĄ

Dane z tego zakresu zawierają tabele I, IX i X.

Najczęściej przyczyną podejmowania szczepień ludzi było narażenie przez chore i podejrzane zwierzęta domowe – 84% szczepionych.

Z powodu chorych zwierząt zaszczepiono 1408 osób, (19%), z powodu podejrzanych o zakażenie – 5764 (81%). W tej drugiej grupie w większości przypadków stanowią pokąsania zadane przez zwierzęta domowe, zbiegłe lub padłe i zabite, nie

Tabela IX. Narażenie ludzi na zakażenie w ogniskach wścieklicziny (AB).

Liczby chorych zwierząt domowych i dzikich mających kontakt z ludmi, liczby osób szczepionych, ekspozycja na zakażenie

T a b l e IX. Human exposure in animal rabies focuses (AB) in Poland, 1998.

Number of rabid domestic and wild animals (AB) number of vaccinated persons severity of exposure

Województwo	Liczba ognisk wścieklicziny, w których szczepiono ludzi	Liczba zwierząt chorych:		Liczba osób szczepionych z powodu:		Razem
		Dzikich	Domowych	Uszkodzeń powłok skóry	bez uszkodzeń powłok skóry	
1	2	3	4	5	6	7
St. warszawskie	8	6	2	3	13	16
Białsko-podlaskie	12	6	6	6	29	35
Białostockie	19	5	14	11	66	77
Bielskie	2	1	1	1	10	11
Bydgoskie	3	3	0	1	8	9
Chełmskie	1	1	0	0	4	4

c.d. tab. IX

1	2	3	4	5	6	7
Ciechanowskie	10	5	5	5	21	26
Częstochowskie	1	1	0	0	1	1
Elbląskie	8	1	7	1	21	22
Gdańskie	0	0	0	0	0	0
Gorzowskie	0	0	0	0	0	0
Jeleniogórskie	0	0	0	0	0	0
Kaliskie	1	1	0	1	0	1
Katowickie	3	1	2	2	4	6
Kieleckie	13	11	2	7	24	31
Konińskie	0	0	0	0	0	0
Koszalińskie	1	1	0	0	2	2
M. krakowskie	15	6	9	7	71	78
Krośnieńskie	3	2	1	1	13	14
Legnickie	0	0	0	0	0	0
Leszczyńskie	1	1	0	0	1	1
Lubelskie	16	5	11	10	45	55
Łomżyńskie	10	5	5	5	42	47
M. łódzkie	1	1	0	0	1	1
Nowosądeckie	4	1	3	4	13	17
Olsztyńskie	38	18	20	17	117	134
Opolskie	0	0	0	0	0	0
Ostrołęckie	10	4	6	15	12	27
Pilskie	0	0	0	0	0	0
Piotrkowskie	0	0	0	0	0	0
Płockie	21	16	5	3	63	66
Poznańskie	3	2	1	1	7	8
Przemyskie	4	2	2	4	8	12
Radomskie	14	13	1	7	35	42
Rzeszowskie	19	12	7	12	23	35
Siedleckie	6	5	1	2	17	19
Sieradzkie	0	0	0	0	0	0
Skierniewickie	0	0	0	0	0	0
Słupskie	0	0	0	0	0	0
Suwałskie	62	27	35	26	193	219
Szczecińskie	0	0	0	0	0	0
Tarnobrzeskie	5	3	2	3	8	11
Tarnowskie	12	8	4	12	19	31
Toruńskie	63	19	44	22	251	273
Wałbrzyskie	0	0	0	0	0	0
Włocławskie	10	3	7	2	30	32
Wrocławskie	0	0	0	0	0	0
Zamojskie	16	11	5	8	37	45
Zielonogórskie	0	0	0	0	0	0
Polska	415	207	208	199	1 209	1 408

* opracowano na podstawie ankiet osób szczepionych narażonych przez zwierzęta z rozpoznaną wścieklizną

Tabela X. Przyczyny szczepień ludzi przeciw wściekliznie w kategorii C w 1998 roku

T a b l e X. Human antirabies vaccination due to contact with rabies suspected (C) animals – situation and reasons

Liczba osób szczepionych z powodu:*		Liczba osób szczepionych ponieważ:			
Zwierząt domowych	Zwierząt dzikich	Zwierzę zbiegło	Zwierzę zabite, padłe, niebadane	Nie uwzględniono wyników badań laboratoryjnych**	Brak wywiadu o zwierzęciu
4 331	622	4 440	341	23	4

* w 36 przypadkach nie rozpoznano zwierzęcia

** w 181 przypadkach wykluczono laboratoryjnie wściekliznę u zwierzęcia i przerwano szczepienie człowieka

badane laboratoryjnie. W obecnej sytuacji epizootologicznej należy sądzić, że podejrzane o zakażenie dzikie zwierzęta, szczególnie na wschodnich terenach, w większości są chore na wściekliznę. Wciąż jest nikły udział diagnostyki laboratoryjnej w badaniach różnicujących (tab. X).

SKUTECZNOŚĆ SZCZEPIEŃ LUDZI PRZECIW WŚCIEKLIŹNIE

Na ocenę skuteczności szczepień, obok immunogennej wartości stosowanej szczepionki i surowicy składają się następujące czynniki:

- ciężkość obrażeń zadawanych przez zwierzęta chore i podejrzane,
- czas podania szczepionki po narażeniu,
- przestrzeganie schematu szczepienia zalecanego przez producenta.

Informacje z tego zakresu w roku 1998 zawierają tabele IX, XI i XII.

W Polsce stosowana jest oczyszczona i zagęszczona szczepionka produkcji Instytutu Pasteur-Merieux-Connaught, przygotowana na komórkach Vero, podawana i.m. zgodnie z zaleceniami producenta według schematu 0, 3, 7, 14, 28 dni w objętości 0,5 ml, w dawce co najmniej 2,5 j.m.

Tego samego producenta jest również importowana końska oczyszczona surowica odpornościowa, podawana w dawce 40 j.m./kg wagi ciała.

W roku 1998 szczepienia przeprowadzono w 415 ogniskach wścieklizny, gdzie ludzie byli narażeni przez 207 zwierząt dzikich i 208 domowych; stanowiło to 30% ogółu zwierząt z rozpoznaną wścieklizną. Średnio w ognisku chorowało jedno zwierzę i narażało na zakażenie 3,4 osoby. W ogniskach zaszczepiono 1408 osób, w tym 199 (14%) osób było narażonych na pokąsanie lub podrapanie, zaś 1209 (86% – nie miało uszkodzeń powłok. Najwięcej obrażeń zadają chore i podejrzane o zakażenie psy i koty (tab. IX i XI).

W 1998 roku stwierdzono następujące uchybienia w wykonawstwie szczepień (tabela XII):

- surowicę przeciw wściekliznie zastosowano tylko u 23 osób narażonych przez zwierzęta chore (w tym 11 pokąsań) i 18 osób narażonych przez zwierzęta podejrzane;
- późne (7 dni i powyżej od ekspozycji) szczepienie rozpoczęto u 2065 osób;

Tabela XI. Narażenie ludzi na zakażenie wścieklizną w Polsce przez zwierzęta chore (AB) i podejrzane (CD) domowe i dzikie w 1998 roku. Rodzaj narażenia

T a b l e X I. Human exposure to rabies infection in Poland in 1998 according to rabid (AB) and rabies suspected (CD) domestic and wild animals. Kind of injuries

	Liczba osób podejrzanych o zakażenie przez:												Niezydentyfikowane C
	Psy i koty			Zwierzęta hodowlane			Zwierzęta dzikie*			Zwierzęta dzikie**			
	AB	C	D	AB	C	D	AB	C	D	AB	C	D	
Brak danych w ankiecie o ekspozycji	0	4	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0
Brak kontaktu, mleko, kontakty pośrednie, dotykane skóry	193	93	22	120	5	0	273	46	0	1	16	0	0
Oślinienie	133	137	18	341	27	0	145	67	0	3	25	0	3
Podrapanie	3	48	9	5	0	0	3	8	0	0	0	0	1
Pokąsanie powierzchni dłoni lub gowy	64	1138	277	22	10	2	41	315	4	0	23	0	20
Pokąsanie głębokie dłoni lub głowy	3	125	52	0	0	0	4	25	1	0	0	0	2
Pokąsanie powierzchni tułowia, kończyn, ramion	34	2534	352	2	2	1	12	60	0	0	18	0	8
Pokąsanie głębokie tułowia, kończyn, ramion	5	208	37	0	0	0	1	11	0	0	6	0	2
Razem	435	4287	767	490	44	3	479	533	5	4	89	0	36

* zwierzęta kłuszące: lis, borsuk, jenot, kuna, piżmak, wilk, tchórz, wiewiórka, szczur, mysz, kret, dziki chomik

** zwierzęta niekłuszące: sarna, zając, dzik

AB - zwierzę wściekłe, wścieklizna potwierdzona laboratoryjnie lub klinicznie (rabid animal, rabies laboratory confirmed)

C - wścieklizna u zwierzęcia nie wykluczona (rabies suspected animal, rabies not excluded)

D - zwierzę zdrowe w momencie ekspozycji (animal healthy on time of human exposure)

- głównym odstępstwem od schematu szczepienia był brak dawki przypominającej lub kontynuowanie szczepień pomimo wykluczenia wścieklizny u narażającego zwierzęcia. Powyższe uchybienia nie wpłynęły negatywnie na wyniki szczepienia.

BEZPIECZEŃSTWO SZCZEPIEŃ

W 1998 roku zgłoszono wystąpienie odczynów poszczepiennych o słabym lub miernym nasileniu:

- miejscowych - w 32 przypadkach
- ogólnych - w 8 przypadkach.

Tabela XII. Postępowanie zapobiegawcze u osób narażonych na zakażenie wścieklizną w Polsce w 1998 roku

Table XII. Prophylactic procedures in person exposed to rabies infection in Poland, 1998

	Liczba osób szczepionych z powodu zwierząt kategorii:		
	AB	C	D
Łączna liczba osób szczepionych	1408	4989	775
surowicę do 72 godz. po ekspozycji podano: powyżej 72 godz. po ekspozycji	14 9	12 4	2 0
szczepionkę do 72 godz. po ekspozycji podano: 4-6 dni po ekspozycji 7-14 dni po ekspozycji powyżej 14 dni po ekspozycji	390 410 539 66	2 817 778 1 172 211	626 72 66 11
brak informacji w ankiecie o czasie podania szczepionki	3	11	0
szczepiono zgodnie z instrukcją	1397	4904	757
brak informacji w ankiecie o liczbie podanych dawek szczepionki	0	1	1

AB – zwierzę wściekle, wścieklizna potwierdzona laboratoryjnie lub klinicznie (rabid animal, rabies laboratory confirmed)

C – wścieklizna u zwierzęcia nie wykluczona (rabies suspected animal, rabies not excluded)

D – zwierzę zdrowe w momencie ekspozycji (animal healthy on time of human exposure)

PODSUMOWANIE

Od roku 1985 nie było w Polsce zgonów ludzi na wściekliznę.

Epizootia wścieklizny w Polsce występuje na wschodnich terenach kraju, nie objętych dotychczas akcją masowych szczepień doustnych dzikich zwierząt.

W pasie województw północno-wschodnich (olsztyńskie, gdańskie, pilskie, bydgoskie, warszawskie) stwierdza się zakażenie nietoperzy *Eptesicus serotinus* wirusem wścieklizny należącym do 5-ego genotypu.

Poprawa sytuacji epizootycznej na terenach szczepionych nie miała jeszcze wpływu na zmniejszenie liczby szczepień ludzi przeciw wściekliznie.

Liczba osób szczepionych z powodu narażenia na zakażenie przez zwierzęta domowe, u których nie można było wykluczyć wścieklizny, jest nadal wysoka (4989). Odstępowanie od szczepień w takich wypadkach stanie się możliwe, gdy wygasną wszystkie zwierzęce źródła zakażenia.

D. Seroka, E. Łabuńska

RABIES IN 1998

SUMMARY

Mass oral vaccination of wild animals against rabies which was introduced in 1993, shows a positive impact on the epizootic situation of rabies in Poland. Sources of wild and domestic animal rabies are present on the east part of the country, uncovered by oral vaccination.

In parallel to the decreasing number of rabies cases in animals, the number of persons exposed to rabid animals also declines.

No case of rabies in human beings has been reported in Poland since 1986.

Out of 7172 persons vaccinated in Poland against rabies, only 1408 (19%) were bitten by or were in contact with a rabid animals.

Main reason of vaccination against rabies were contacts with animals category C (rabies not excluded) – 4989 (70%) or with animals healthy during the exposition (category D) – 775 (11%).

Adres autorek:

Danuta Seroka

Zakład Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny

ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa